

Нормативно-правові засади відчуження об'єктів приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності

У статті визначено нормативно-правові засади відчуження об'єктів приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Розглянуто систему нормативно-правових актів, якими регулюються відносини у цій сфері, наведено їх класифікацію та обґрунтовано недоцільність віднесення до них окремих нормативних документів.

Ключові слова: відчуження об'єктів приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, нормативно-правове забезпечення, нормативно-правові засади, нормативно-правові акти, нормативно-правове регулювання, викуп земельних ділянок, примусове відчуження.

В статье определены нормативно-правовые основания отчуждения объектов частной собственности для общественных нужд или исходя из мотивов общественной необходимости. Рассмотрена система нормативно-правовых актов, которыми регулируются отношения в этой сфере, приведена их классификация и обоснована нецелесообразность отнесения к ним отдельных нормативных документов.

Ключевые слова: отчуждение объектов частной собственности для общественных нужд или исходя из мотивов общественной необходимости, нормативно-правовое обеспечение, нормативно-правовые начала, нормативно-правовые акты, нормативно-правовое регулирование, выкуп земельных участков, принудительное отчуждение.

A.V. Tarasevych Legal Principles Regarding Alienation of Private Property for Social Needs or because of Social Necessity

The paper deals with legal regulation of private property alienation for public needs or out of public necessity. In this context the author studies the system of legal acts which regulate relations related to private property alienation for public needs or out of public necessity and classifies them through combination of several criteria particularly legal force, content, features of legal norms, purpose etc. At the same time, the author divides these acts on declarative and regulative, polyfunctional and monofunctional, as well as those ones which regulate only alienation of private property for public needs or out of public necessity and similar relations which are within the mechanism of alienation or contain norms dealing with certain aspects of alienation. The author's approach to classification of legal acts contributes to their characteristics taking into account various aspects of legal regulation in this sphere and differences between the objects of legal impact of these legal acts. Moreover, the author provides a short and non-exhaustive list of those issues which are regulated by each legal act being mentioned. Studying peculiarities of legal ensuring of private property alienation for public needs and out of public necessity the author proves that there is no sense to include many legal acts to those ones which regulate these relations. In the end, the author concludes that it is necessary to systematize provisions in various legal acts and conduct further research in this sphere.

Keywords: private property alienation for public needs or out of public necessity, legal ensuring, legal principles, legal acts, legal regulation, purchase of land plots, compulsory alienation.

Постановка проблеми. Непорушність права приватної власності є одним з основних принципів функціонування держави і суспільства, гарантованих Конституцією України [1] (ч. 4 ст. 41). Його дотримання передбачає виконання низки конституційних

приписів, серед яких чи не найголовніше місце займають умови примусового відчуження об'єктів права приватної власності, як винятку з названого принципу (ч. 5 ст. 41 Конституції України). З огляду на це, важливим є формування надійної нормативно-правової бази у цій сфері,

оскільки чітке та повноцінне унормування порядку та процедур відчуження зазначених об'єктів є, на наш погляд, неодмінною передумовою для: оптимізації діяльності суб'єктів публічної адміністрації та підвищення ефективності виконання покладених на них завдань і функцій; попередження зловживань і свавілля з боку посадових (службових) осіб органів публічної влади та, відповідно, запобігання можливим проявам корупції; забезпечення та захисту конституційного права громадян на володіння, користування і розпорядження своєю власністю (ч. 1 ст. 41 Конституції України) тощо. Це, у свою чергу, обумовлює необхідність комплексного наукового дослідження сучасного стану нормативно-правового забезпечення в окресленій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти нормативно-правової регламентації відносин, пов'язаних з відчуженням об'єктів права приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, розглядаються у наукових працях І. Я. Головні, Д. В. Дудника, О. М. Клименко, А. М. Колодія, А. М. Мірошниченка, А. Б. Наконечного, Є. П. Суєтного, О. С. Харченко та інших вчених. Але їх вивчення зазвичай здійснюється з позицій конституційного, цивільного або земельного права тоді, як адміністративно-правовий характер означених відносин залишається переважно поза увагою вчених.

Невирішені раніше проблеми. У більшості наукових праць дослідники опираються на застарілі нормативно-правові акти та/або не враховують усі вагомні нормативні документи у сфері відчуження об'єктів права приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності.

Метою статті є визначення нормативно-правових засад відчуження об'єктів приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності.

Виклад основного матеріалу. Розкриття поставленого питання пропонуємо розпочати з ознайомлення із системою нормативно-правових актів, які регламентують відносини відчуження об'єктів права приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. У цьому ракурсі наголосимо на

можливості їх поділу на декілька груп, об'єднаних за певними критеріями, зокрема: юридичною силою, змістовним наповненням та характером правових норм, розміщених в їх межах, призначенням тощо. Такий підхід (за якого ми не здійснюємо класифікацію лише за одним, обраним критерієм) дозволить максимально охарактеризувати зазначені нормативні документи під час їх класифікації. Тому, враховуючи вказане, на нашу думку, доцільно виділяти наступні нормативно-правові акти (як нормативні регулятори в окресленій сфері):

1. Декларативні. Назва даної групи обумовлена тим, що віднесені до неї нормативні акти, регламентуючи ті або інші відносини, обмежуються лише згадкою про певні принципи, права чи свободи. Інакше кажучи, їх норми декларують їх, але не закріплюють порядок реалізації, процедури забезпечення тощо. Окрім того, їм властиві й інші особливості, серед яких насамперед, те, що вони:

по-перше, виступають відправною точкою у нормативно-правовому регулюванні будь-яких суспільних відносин (або ж відносин у сфері публічного управління). Їх норми складають собою засадничі правила, які покладаються в основу інших нормативних документів, конкретизуються та розвиваються ними;

по-друге, вони мають загальний характер, оскільки їх призначення не обмежується регулюванням конкретних сфер життєдіяльності суспільства або функціонування держави, певними правовідносинами тощо. Натомість, вони регламентують основні принципи, засади існування суспільства і держави загалом, тобто їх нормами охоплюються усі (або більшість) можливі відносини та правові зв'язки.

До цієї групи, звичайно, необхідно відносити Конституцію України та Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20 березня 1952 р. № 1 [2], ратифікований Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР [3], які декларують виняток із принципу непорушності права приватної власності, а саме: «примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього

і повного відшкодування їх вартості» (ч. 5 ст. 41 Конституції України); «ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права» (ч. 1 ст. 1 Протоколу).

Цитованими положеннями вичерпується регламентація досліджуваних відносин за допомогою названих документів. Однак, підкреслимо, що це ніяким чином не применшує їх значення, адже жоден нормативний акт або рішення (у тому числі, адміністративний акт) не можуть прийматись всупереч, зокрема, положенням Конституції України (ч. 2 ст. 6, ч. 2 ст. 8, ч. 2 ст. 19, ч. 1 ст. 68 Конституції України). Іншими словами, вони відіграють роль гарантій дотримання прав та свобод громадян. Водночас, логічно випливає і той висновок, що більшість правових норм, якими регулюються відносини, пов'язані з відчуженням об'єктів права приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, розміщені в межах інших нормативно-правових актів, які варто відносити до наступної, запропонованої нами до виділення, групи.

2. Регулюючі. Назва цієї групи носить умовний характер та сформульована в цілях підкреслення її протилежних якостей (тобто тих властивостей, що відрізняють її від декларативної групи нормативних актів). При цьому, ми не спростовуємо того факту, що декларативні нормативні документи мають значення нормативного регулятора, тобто регулюють певні відносини (підтвердженням тому є ч. 3 ст. 8 Конституції України, яка гарантує можливість звернення до суду за захистом конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України). Так, для регулюючих нормативно-правових актів характерні наступні риси:

по-перше, вони деталізують, розкривають положення декларативних нормативно-правових актів шляхом закріплення дефініцій, змісту, порядків, процедур та ін., пов'язаних з певним конституційним принципом, правом чи свободою. Тим самим, вони більшою мірою виконують регулятивну роль по відношенню до тих правовідносин, що становлять сферу їх правового впливу;

по-друге, порівняно з декларативними документами, вони мають більш спеціалізоване призначення – їх предмет регулювання обмежений конкретно визначеними сферами життєдіяльності суспільства, функціонування держави або ж окремими правовідносинами тощо. Вони не поширюють свій вплив та не закріплюють правових норм, якими регулюються усі або більшість суспільних відносин у державі. Ці висновки підтверджуються положеннями нормативно-правових актів, розміщених у їх преамбулах чи інших структурних складових (зазвичай на початку нормативного документа), якими визначено сферу дії відповідних нормативних актів.

Розглянуті риси є основними, що дозволяють відмежувати обидві групи нормативно-правових актів. Проте, ними не вичерпуються особливості регулюючої групи нормативних документів. Маємо на увазі, зокрема, можливість виділення в межах даної групи двох категорій нормативних актів, які, так само, різняться між собою за певними ознаками, наприклад:

1) поліфункціональні, тобто такі, що регулюють різноманітні правовідносини в межах визначеної у нормативному акті сфери дії, включаючи відносини (їх окремі аспекти), пов'язані з відчуженням об'єктів права приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. При цьому, вони можуть бути як загальними по відношенню до монофункціональних актів (які у такому разі розглядатимуться як спеціальні), так і регулювати зовсім інші правовідносини (але містити певні універсальні норми, наприклад, дефініції, або регламентувати загальний правовий статус осіб (як то умови правоздатності і дієздатності фізичних та юридичних осіб), які приймають участь у відносинах, що регулюються монофункціональним актом). Серед них варто виділяти наступні:

- Цивільний кодекс України [4], який у: ст.ст. 321, 350 поєднує декларативні положення Конституції України та першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод; ст. 351 закріплює окремі особливості та умови припинення права власності на нерухоме майно у зв'язку з викупом для суспільних потреб чи примусовим відчуженням з мотивів суспільної необхідності

земельної ділянки, на якій воно розміщене; ст. 353 закріплює певні вимоги щодо порядку здійснення примусового відчуження майна з метою суспільної необхідності, зокрема, щодо можливості оскарження оцінки майна, зміни правового статусу майна, можливості повернення майна та ін. (перелік не є вичерпним);

- Земельний кодекс (далі – ЗК) України [5], який закріплює: повноваження на відчуження (у контексті переліку інших повноважень, належних у сфері земельних відносин) за кожним суб'єктом публічної адміністрації окремо (п. «г» ч. 1 ст. 9, п. «г» ч. 1 ст. 12, п. «в» ч. 1 ст. 13, п. «г» ч. 1 ст. 16, п. «г» ч. 1 ст. 17); порядок погодження питань, пов'язаних з викупом земельних ділянок для суспільних потреб або з мотивів суспільної необхідності (ст. 151) та ін. (перелік не є вичерпним);

- Кодекс адміністративного судочинства України [6], який закріплює порядок судового розгляду та вирішення питання про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності (ст. 183¹), а також можливість розміщення в адміністративному позові вимог про таке відчуження (п. 7 ч. 4 ст. 105);

2) монофункціональні (або спеціалізовані), якими є нормативно-правові акти, присвячені регламентації конкретно визначеного різновиду правовідносин, діяльності чи окремого питання. Такі акти, у свою чергу, можна поділити на ті, що:

2.1) регулюють виключно сферу відчуження об'єктів права приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, серед яких Закон України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» [7]. Цей Закон, як впливає з його преамбули, визначає правові, організаційні та фінансові засади регулювання суспільних відносин, що виникають в окресленій сфері;

2.2) регулюють суміжні питання (відносини), але:

- охоплюються правовим механізмом відчуження об'єктів права приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної

необхідності. До них, передусім, відносяться нормативно-правові акти, які регламентують правовий статус та засади діяльності суб'єктів публічної адміністрації, які можуть виступати учасниками відносин, що складаються в окресленій сфері, закріплюють за ними відповідні обов'язки тощо. Серед них, як приклад, можемо назвати закон України «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим» [8], який закріплює за відповідним суб'єктом публічної адміністрації повноваження на прийняття рішень щодо викупу земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, для задоволення суспільних потреб в установленому законом порядку (п. 3 ч. 1 ст. 19);

- містять норми, присвячені окремим аспектам відчуження об'єктів права приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. До них відносяться:

• Закон України «Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду» [9], який закріплює: дефініцію «суспільної потреби» (ст. 1); повноваження органів місцевого самоврядування щодо прийняття рішення щодо вилучення (викупу), передачі земельних ділянок у зв'язку з відповідною реконструкцією для задоволення суспільних потреб (ч. 1 ст. 7); вимогу щодо компенсації власникам садибних жилих будинків, які вилучаються разом із земельною ділянкою для суспільної потреби (ч. 3 ст. 12) та ін. (перелік не є вичерпним);

• Закон України «Про оцінку земель» [10], який визначає особливості експортної грошової оцінки земельних ділянок у зв'язку з їх викупом для суспільних потреб чи їх примусовим відчуженням з мотивів суспільної необхідності (ч. 2 ст. 19);

• Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» [11], який встановлює, що державна політика підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції здійснюється, зокрема, шляхом викупу земельних ділянок для суспільних потреб з метою забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції (п. 9 ч. 1 ст. 10);

• постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок визначення та відшкодування збитків та землекористувачам» від 19 квітня 1993 р. № 284 [12], окрім упорядкування відносин із

визначення та відшкодування збитків, даним нормативним документом визначається перелік суб'єктів, зобов'язаних відшкодувати збитки власникам землі і землекористувачам (у тому числі орендарям), у разі вилучення (викупу) земельних ділянок, які перебувають у власності фізичних та юридичних осіб, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності (абз. 2 п. 5 Порядку);

- наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» від 17 березня 2016 р. № 454 [13], який у відповідному Порядку встановлює перелік суспільних потреб та мотивів суспільної необхідності та спосіб визначення предмета закупівлі і послуг (маються на увазі публічні закупівлі у розумінні ст. 1 Закону України «Про публічні закупівлі» [14]) з придбання (викупу або примусового відчуження) земельних ділянок (їх частин) в окреслених цілях (п. 16 р. П).

Наведений перелік містить основні нормативно-правові акти, що закріплюють норми, спеціально присвячені відносинам (їх окремим аспектам), пов'язаним з відчуженням об'єктів приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності (звичайно, якщо відмежувати від них відносини, які складаються з приводу передачі, примусового відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану [15]). Але, окремі дослідники [16; 17; 18, с. 169] відносять до них також й інші нормативні акти, наприклад, Закон України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» [19], постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу» від 14 квітня 2010 р. № 357 [20] тощо. Такий підхід, за якого згадуються названі нормативні акти та наголошується на їх регулятивній властивості у сфері відчуження, видається нам застарілим з огляду на те, що: по-перше, цей чемпіонат вже завершився; по-друге, закон України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» втратив чинність з 1 вересня 2012 р.; і, по-третє, зазначена Державна цільова

програма втратила свою актуальність через вказані причини.

Так само недоречним вважаємо підхід, за якого до нормативних регуляторів відносин відчуження об'єктів приватної власності для суспільних потреб або з мотивів суспільної необхідності відносять нормативні документи у галузі оцінки нерухомого майна (зокрема, Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» [21], постанову Кабінету Міністрів України «Про експертну грошову оцінку земельних ділянок» від 11 жовтня 2002 р. № 1531 [22] та ін.), які не закріплюють правових норм, присвячених безпосередньо названим відносинам, не встановлюють жодних особливостей оцінки майна у таких випадках тощо, як це має місце у Законі України «Про оцінку земель».

У цьому ракурсі, на нашу думку, слід, по-перше, відмежовувати зазначені нормативні документи за їх предметом правового регулювання та питаннями, які ними регламентуються, і, по-друге, враховувати очевидні відмінності між суб'єктним та об'єктним складом, змістом та метою відносин у сфері оцінки нерухомого майна та відносин з приводу відчуження нерухомого майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Тому, якщо в межах нормативно-правового акта відсутні будь-які норми, які регламентують останнє названі правовідносини, то й розглядати його, як джерело нормативно-правового регулювання останніх, недоречно, оскільки, вочевидь, його сфера дії стосується зовсім іншого кола відносин. Іншими словами, варто вирізняти нормативно-правові акти, які регулюють суміжні відносини, але регламентують певні вимоги у сфері відчуження, та спеціальні нормативні акти, які регламентують виключно суміжні відносини.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи викладене, наголосимо на тому, що відносини, які складаються з приводу відчуження об'єктів приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, регулюються, на сьогоднішній день, низкою нормативно-правових актів різної юридичної сили, які доцільно класифікувати за допомогою поєднання декількох критеріїв. Такий підхід до класифікації дозволяє комплексно охарактеризувати сучасний стан нормативного забезпечення в окресленій

сфері, враховуючи особливості та специфіку кожного нормативного документа. У свою чергу, класифікація та вивчення змістовного наповнення чисельних нормативних актів, дозволили встановити, що лише один з них повністю присвячено регламентації зазначених відносин. Це нашоухує на думку про доцільність систематизації правових норм, розміщених у межах різноманітних нормативних актів, та викладення усіх положень про

відчуження об'єктів приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності в межах одного, спеціально призначеного регулюванню цієї сфери, нормативного акта. Проте, обґрунтування цієї пропозиції потребує подальшого наукового дослідження, яке виходить за рамки даної статті.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : від 20 березня 1952 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_535.
3. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263.
4. Цивільний кодекс України : від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.
5. Земельний кодекс України : від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
6. Кодекс адміністративного судочинства України : від 6 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446.
7. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності : Закон України від 17 листопада 2009 р. № 1559-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 1. – Ст. 2.
8. Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим : Закон України від 16 червня 2011 р. № 3530-VI – Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 2-3. – Ст. 3.
9. Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду : Закон України від 22 грудня 2006 р. № 525-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 10. – Ст. 88.
10. Про оцінку земель : Закон України від 11 грудня 20003 р. № 1378-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 15. – Ст. 229.
11. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції : Закон України від 25 червня 2009 р. № 1561-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 51. – Ст. 755.
12. Про Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1993 р. № 284 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/284-93-%D0%BF>.
13. Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 17 березня 2016 р. № 454 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0448-16>.
14. Про публічні закупівлі : Закон України від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 9. – Ст. 89.
15. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану : Закон України від 17 травня 2012 р. № 4765-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 15. – Ст. 99.
16. Кулініч П. Компенсації при примусовому припиненні прав на землю / П. Кулініч // Юридичний журнал. – 2004. – № 6. – С. 40-45.

17. Марчук М. П. Особливості вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності / М. П. Марчук // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 253-255.
18. Мірошніченко А. М. Земельне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. М. Мірошніченко. – К. : «Алерта», 2013. – 512 с.
19. Про внесення змін до Закону України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» та інших законодавчих актів України : Закон України від 5 червня 2009 р. № 1474-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 44. – Ст. 656.
20. Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2010 р. № 357 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/357-2010-%D0%BF>.
21. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України від 12 липня 2001 р. № 2658-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 47. – Ст. 251.
22. Про експертну грошову оцінку земельних ділянок : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2002 р. № 1531 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1531-2002-%D0%BF>.

References

1. Konstytutsiia Ukrainy // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 1996. – No. 30. – St. 141.
2. Protokol do Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod : vid 20 bereznia 1952 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_535.
3. Pro ratyfikatsiiu Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod 1950 roku, Pershoho protokolu ta protokoliv № 2, 4, 7 ta 11 do Konventsii : Zakon Ukrainy vid 17 lypnia 1997 r. No. 475/97-VR // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 1997. – No. 40. – St. 263.
4. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : vid 16 sichnia 2003 r. // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2003. – No. 40-44. – St. 356.
5. Zemelnyi kodeks Ukrainy : vid 25 zhovtnia 2001 r. // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2002. – No. 3-4. – St. 27.
6. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy : vid 6 lypnia 2005 r. // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2005. – No. 35-36, No. 37. – St. 446.
7. Pro vidchuzhennia zemelnykh dilianok, inshykh obektiv nerukhomoho maina, shcho na nykh rozmishcheni, yaki perebuvaiut u pryvatnii vlasnosti, dlia suspilnykh potreb chy z motyviv suspilnoi neobkhidnosti : Zakon Ukrainy vid 17 lystopada 2009 r. No. 1559-VI // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2010. – No. 1. – St. 2.
8. Pro Radu ministriv Avtonomnoi Respubliky Krym : Zakon Ukrainy vid 16 chervnia 2011 r. No. 3530-VI – Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2012. – No. 2-3. – St. 3.
9. Pro kompleksnu rekonstruktsiiu kvartaliv (mikroraiioniv) zastariloho zhytlovoho fondu : Zakon Ukrainy vid 22 hrudnia 2006 r. No. 525-V // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2007. – No. 10. – St. 88.
10. Pro otsinku zemel : Zakon Ukrainy vid 11 hrudnia 2003 r. No. 1378-IV // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2004. – No. 15. – St. 229.
11. Pro optovi rynku silskohospodarskoï produktsii : Zakon Ukrainy vid 25 chervnia 2009 r. No. 1561-VI // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2009. – No. 51. – St. 755.
12. Pro Poriadok vyznachennia ta vidshkoduvannia zbytkiv vlasnykam zemli ta zemlekorystuvacham : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19 kvitnia 1993 r. No. 284 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/284-93-%D0%BF>.
13. Pro zatverdzhennia Poriadku vyznachennia predmeta zakupivli : Nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 17 bereznia 2016 r. No. 454 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0448-16>.

14. Pro publichni zakupivli : Zakon Ukrainy vid 25 hrudnia 2015 r. No. 922-VIII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2016. – No. 9. – St. 89.
15. Pro peredachu, prymusove vidchuzhennia abo vyluchennia maina v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho chy nadzvychainoho stanu : Zakon Ukrainy vid 17 travnia 2012 r. No. 4765-VI // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2013. – No. 15. – St. 99.
16. P. Kulinich, Kompensatsii pry prymusovomu pryypynenni prav na zemliu / P. Kulinich // Yurydychnyi zhurnal. – 2004. – No. 6. – Pp. 40-45.
17. M. P. Marchuk, Osoblyvosti vyluchennia zemelnykh dilianok dlia suspilnykh potreb ta z motyviv suspilnoi neobkhdnosti / M. P. Marchuk // Chasopys Kyivskoho universytetu prava. – 2011. – No. 1. – Pp. 253-255.
18. A. M. Miroshnychenko, Zemelne pravo Ukrainy : pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl. / A. M. Miroshnychenko. – K. : “Alerta”, 2013. – 512 p.
19. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy “Pro orhanizatsiiu ta provedennia finalnoi chastyny chempionatu Yevropy 2012 roku z futbolu v Ukraini” ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 5 chervnia 2009 r. No. 1474-VI // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2009. – No. 44. – St. 656.
20. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi prohramy pidhotovky ta provedennia v Ukraini finalnoi chastyny chempionatu Yevropy 2012 r. z futbolu : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 kvitnia 2010 r. No. 357 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/357-2010-%D0%BF>.
21. Pro otsinku maina, mainovykh prav ta profesiinu otsinochnu diialnist v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 12 lypnia 2001 r. No. 2658-III // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2001. – No. 47. – St. 251.
22. Pro ekspertnu hroshovu otsinku zemelnykh dilianok : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 zhovtnia 2002 r. No. 1531 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1531-2002-%D0%BF>.